

Віталій Володимирович РОМАНЮК,

*кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального процесу
та організації досудового слідства факультету № 1*

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6077-4591>

Наталія Вікторівна РОМАНЮК,

завідувач відділення захисту інтелектуальної власності

відділу організації наукової діяльності

та захисту інтелектуальної власності

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9687-5949>

ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА: КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Складний економічний стан держави, який ускладнився воєнною агресією рф, не став на перепоні у протидії злочинності у сфері інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність і пов'язане з нею авторське право є одним із рушійних чинників прогресу у всіх сферах суспільного життя. Розвиток науки і техніки, всесвітні глобалізаційні процеси, масштабні екологічні проблеми, обмеженість природних ресурсів закономірно зумовлюють зростання соціально-економічного значення результатів інтелектуальної діяльності на рівні не тільки окремих держав, а й всього людства в цілому. У зв'язку з цим належний захист та охорона інтелектуальної власності є необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності національних товаровиробників, забезпечення сталого розвитку економіки України та назрілої інтеграції нашої держави у світове постіндустріальне суспільство. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» № 3792-ХІІ від 23 грудня 1993 року, авторське право захищає результати творчої діяльності людини: твори в галузі науки, літератури та мистецтва, виступи, лекції, промови, проповіді, комп'ютерні програми, бази даних, музичні твори з текстом і без тексту, аудіовізуальні твори, твори образотворчого мистецтва, твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва, фотографічні твори (в тому числі твори, виконані способами, подібними до фотографії), ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності, похідні твори, збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами іноземних аудіовізуальних творів тощо [1].

Україна з 1998 р. щорічно згадується у звіті як країна, у якій рівень захисту прав інтелектуальної власності визнається незадовільним. У 2013 р. вона була єдиною країною, віднесеною до найгіршої з пропонованих звітом категорій «пріоритетна іноземна країна». Такий «здобуток» означав, що в Україні настільки незадовільний стан захисту у сфері інтелектуальної власності, що мали бути накладені відповідні санкції. У 2001 р. наша країна також потрапила до цієї категорії і була позбавлена можливості користуватися Всезагальною системою преференцій. Згодом право на преференції було відновлене. У 2013, як і у 2014 та 2015 рр. санкції через визнання України країною з несприятливими актами у сфері інтелектуальної власності не були застосовані у зв'язку з поточною політичною ситуацією [2].

Захист прав інтелектуальної власності в Україні здійснюється у межах цивільного, адміністративного, кримінального, митного та антимонопольного законодавства, діють більше 10 спеціальних законів у сфері інтелектуальної власності. Україна є учасницею багатьох багатосторонніх міжнародних договорів, що діють у цій сфері. Правовідносини, пов'язані з правовою охороною інтелектуальної власності, регулюють також близько ста підзаконних нормативних актів. При цьому нормативно-правова база продовжує вдосконалюватися. На сьогоднішній день нормами кримінального процесуального законодавства забезпечується охорона положень матеріального права, закріплених у ст.ст. 176, 229 КК України. При цьому в науці і практиці виділяються спільні для всіх органів досудового розслідування проблеми щодо актуальних питань, які виникають у процесі розслідування кримінальних правопорушень зазначеної категорії. Відповідно до інформації, наданої ГСУ НП України такими є відсутність єдиної (уніфікованої) методики визначення розміру матеріальної шкоди, завданої порушенням прав на об'єкти інтелектуальної власності; використання у злочинній діяльності серверів, розташованих за межами України. У таких випадках кримінальне правопорушення часто розслідується у межах міжнародно-правової співпраці, що сприяє оперативності проведення необхідних слідчих (розшукових) дій [3, с. 78-79]. Ми поділяємо думку авторів щодо необхідності реалізації нижченаведених заходів для ефективного проведення досудового розслідування злочинів вказаної категорії: 1) посилення взаємодії правоохоронних органів різних країн, провайдерів, громадських організацій, координації при проведенні спільних операцій Інтерполом та Європолом; 2) підвищення ефективності роботи правоохоронних органів; 3) Впровадження дієвого моніторингу Даркнет; 4) впровадження дієвого механізму впливу на порушників

авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет, зокрема посилення відповідальності за злочини у цій сфері; 5) вирішення питання щодо прискорення проведення експертиз у сфері інтелектуальної власності; 6) створення єдиної методики визначення розміру матеріальної шкоди, завданої порушенням прав на об'єкти інтелектуальної власності; 7) прискорення процесу отримання (витребування) інформації про власника Інтернет-ресурсу (контенту), який зареєстрований та адміністрування якого здійснюється за межами території України.

Список бібліографічних посилань: 1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» № 3792-ХІІ від 23 грудня 1993 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/-laws/show/3792-12#Text> 2. Яцюк О. Що може доповісти Україна про стан боротьби з порушеннями авторських та суміжних прав в мережі Інтернет? URL: https://sk.ua/wp-content/uploads/sk_files/specialniy_zvit_301.pdf 3. Таран О.В., Гавловський В.Д. Захист інтелектуальної власності в мережі інтернет. *Інформація і право*. № 4(35). 2020. С. 73-81.

Віталій Володимирович РОМАНЮК,

*завідувач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6077-4591>*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗМІНИ ПРОКУРОРОМ ПІДСЛІДНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Правила визначення підслідності у кримінальному провадженні закріплені у Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК), зокрема у статті 216 КПК передбачений розподіл кримінальних правопорушень між органами досудового розслідування, уповноваженими на здійснення досудового розслідування; у ч. 5 ст. 36, ч. 7 ст. 214 КПК визначено повноваження прокурора щодо доручення іншому органу досудового розслідування здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень у випадках, визначених законом; у ст. 218 КПК містить положення, якими визначається місце проведення досудового розслідування з урахуванням правил підслідності. Законодавцем враховано і випадки одночасної наявності декількох обставин, що не дозволяють однозначно вирішити питання підслідності. На цей випадок передбачено застосування ч. 5 ст. 218 КПК з акцентом на те, що спори про підслідність вирішує керівник органу